

0356.0.0.Eds.

24 juli 1961.

Aan de Kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente,
p/a de Veleerwaarde Zeegeloorde Heer dr. P.J. van
Leeuwen,

Ned. Hervormd Predikant te
SELDE.

Mijne Heren,

Hierbij heeft onze commissie het genoegen U de resultaten kenbaar te maken van het door ons ingestelde onderzoek.

Het orgel, dat het in het jaar 1906 opgeruimde Schnitgerorgel verving, werd gebouwd door de firma van Dam te Leeuwarden. De dispositie van het instrument luidt als volgt:

Hoofdwerk:

Bourdon	16'
Prestant	8'
Violoncel	8' groot octaaf gecombineerd met de Holpijp 8'
Holpijp	8'
Octaaf	4'
Octaaf	2'
Mixtuur	
Cornet	3 sterk (disc.)
Hoerfluit	4'
Trompet	8' (disc.)
Trompet	8' (disc.)

Bovenwerk:

Salicet	8' C, Cis en D. gedekt
Aoline	8' (disc.)
Fluit douce	8'
Viola di Gambe	8' vanaf c ⁰
Speelfluit	4'
Fugara	2'
Klavierkoppel	
Calcant	
Centiel	
Céleste = Tremulant	
Man. C - g'''.	
Ped. C - d', aangehangen	

De volgorde der registers komt overeen met de plaatsing op de windladen.

Blad : 2
Aan : Kerkvoogdij Eelde.
dd. : 24 juli 1961.

1783-005
(ERS)

De huidige staat van het instrument.

Windladen

- : Alle windladen vertonen door- en bijpraak. Dit is een gevolg van het feit, dat verschillende lijmaden in de loop der tijd zijn losgeraakt en pijptokken, alepan en windladeoppervlak niet meer volkomen vlak zijn. Dit heeft tot resultaat dat het pijpwerk niet onder alle omstandigheden een constante gevoelheid wind krijgt toegevoerd, waardoor snel ontstemmingen kunnen optreden. Het leer is in vele gevallen hardgeworden, terwijl het koperwerk op verschillende punten is geoxydeerd.

Windvoorziening

- : Deze bestaat uit een groot magazijnbalg, voorzien van een tweetal schoepbalgen. Genoemde balg is onder in de orgelkas geplaatst. In later tijd is een ventilator aangebracht, welke op de solder werd geplaatst in een kist van celotex. We willen U in dit verband wijzen op de brandgevaarlijke situatie, welke hier is ontstaan. De vereiste voorzorgen zijn naar onze mening hier niet in acht genomen. Door de plaatsing van de ventilator op de solder van het kerkgebouw krijgt het instrument doorgaans wind toegevoerd van een andere temperatuur en vochtigheidsgraad dan die in het kerkgebouw, hetgeen nadelige gevolgen voor het orgel kan hebben. Op een aantal plaatsen werden kleine lekkages aangetroffen. Ook is de windvoorziening lang niet in alle opzichten schokvrij.

Mechaniek

- : De mechaniek is in alle draaipunten uitgesleten, waardoor bij het bespelen veel gerammel ontstaat. Dit geldt ook voor de klavieren en het pedaal. Op verschillende plaatsen is het mechanisme ontregeld. Het koperwerk is hier en daar geoxydeerd.

Pijpwerk

- : Het pijpwerk vertoont alle kenmerken van pijpen uit de vervalperiode in de orgelbouw, te weten kernsteken, expressions, te kleine voetopeningen en diverse soorten baarden. De pijpen zijn overwegend uit zogenaamd orgelmetaal vervaardigd, de stevels van de Trompet 8' zijn van zink, het houten pijpwerk werd uit mahoniehout vervaardigd. Het pijpwerk is vooral wat de stemkrullen en steuranden betreft beschadigd. Het frontpijpwerk vertoont op enige plaatsen vlekken, die het begin zouden kunnen zijn van tinpest. Van de Mixtuur waren bij het onderzoek een aantal pijpen weggenomen, terwijl voorts het pijpwerk van de Fugara was verschoven. Deshalvekers van de Trompet waren op verschillende plaatsen ernstig gedoukt en versakt.

Intonatie

- : De klank van het orgel heeft eveneens alle kenmerken van de orgels uit de vervalperiode. Het geluid is dik en weinig doorsichtig. Door de grote afmetingen van de orgelkas is

Blad : 3
Aan : Kerkvoogdij Eelde
dd. : 24 juli 1961

de klankuitstraling indirect. De aanspraak van het pijpwerk laat op verschillende punten veel te wensen over, insonderheid bij de Trompet.

Orgelkas

: Het gehele kastwerk werd uit naaldhout vervaardigd. De afmetingen zijn dermate groot, dat er van geen enkele relatie tussen kas en instrument gesproken kan worden. De vorrageving van het front is voornamelijk neo-gotisch en is verre van fraai te noemen. Op verschillende plaatsen werd houtwerk geconstateerd.

Verszekering

: Hoewel het onze commissie niet bekend is of het orgel tegen brand- en aanverwante schade is verzekerd, willen wij U er toch opmerkzaam op maken, dat het veel aanbeveling zou verdienen het orgel tegen vervangingswaarde te verzekeren. De te verzekeren som zou o.i. dan f. 48.000.-- moeten bedragen.

Conclusie

: Zoals uit bovenstaande blijkt, vertoont Uw orgel in menig opzicht ernstige gebreken, terwijl het inwendige van het instrument voorts ernstig is vervuild. Het zal U duidelijk zijn, dat deze situatie noopt tot een ingrijpen. Hoewel het instrument op zichzelf degelijk is gebouwd, heeft het in artistiek opzicht vrijwel geen waarde. Dit betekent, dat een herstel zoveel mogelijk tot het allernoodszakelijkste beperkt dient te blijven, daar in het andere geval de kosten te groot zouden worden, hetgeen naar onze mening niet betrekking tot dit instrument niet te verantwoorden zou zijn.

We zouden daaronder Uw kerkvoogdij willen voorstellen onze commissie te machtigen om bij de firma v.h. Bakker en Timmeringa te Leeuwarden geheel vrijblijvend een offerte te vragen voor de noodzakelijke herstelwerkzaamheden, die voornamelijk betrekking zullen hebben op de mechaniek, orgelkas (houtwormbestrijding) en het pijpwerk. Genoemde firma voert reeds vele jaren voor onze commissie tot onze volledige tevredenheid herstelwerkzaamheden uit, tegen zeer acceptabele prijzen.

Met belangstelling zien wij Uw berichten tegemoet en verblijven,

hoogachtend,
namens de Orgelcommissie
der Ned. Hervormde Kerk,

Ede/R

(S.G.de Waard, secretaris)